

Romuald Schild

Dopiero Osiemdziesiąt Lat

Trudno uwierzyć, że właśnie mija osiemdziesiąt lat od urodzin Profesora Witolda Hensla (29 III 1917 r.) – z czego ponad sześćdziesiąt przypada na intensywną działalność naukową – skoro Jubilat jest nadal wielce aktywny. Przeto jest jeszcze zbyt wcześnie, by starać się wyłuskać to, co było najważniejsze w Jego twórczości. Zresztą nie mniej, rzemieślnikowi od prehistorii epoki kamienia, oceniać światowego Giganta archeologii średniowiecznej.

Temu, że piszę tych parę słów dla tomu dedykowanego Profesorowi, jest winien On sam nieopatrznie proponując mi w roku 1958 aspiranturę w ówczesnym Instytucie Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk i potem, w roku 1961, przejmując promotorstwo mego przewodu doktorskiego. Te dwa wydarzenia spowodowały, że stałem się licencjonowanym archeologiem i nigdy już na dłużej nie opuściłem Instytutu. Przez te wszystkie moje przepracowane w Instytucie lata postać jego Dyrektora (35 lat służby – 1954–1989) była gwarantem światowego poziomu uprawianych tam dyscyplin i stabilizacji materialnej.

Z biegiem lat i ja podjąłem się obowiązków administracyjnych. Tak naprawdę to dopiero wtedy zrozumiałem, jakim fenomenem umysłu i charakteru jest Profesor Witold Hensel, który potrafił połączyć twórczość naukową na najwyższym poziomie z obowiązkami dyrektora Instytutu – zatrudniającego przecież w końcu lat osiemdziesiątych ponad 360 osób – oraz aktywnym życiem społecznym, politycznym i towarzyskim.

W oczach niefachowca najwybitniejsze naukowe osiągnięcia Jubilata wiążą się z wielokrotnie wznawianym i tłumaczonym fundamentalnym dziełem *Słowiańszczyzna wczesnośredniowieczna* (wyd. IV w 1987 roku), które nie ma sobie równego w literaturze światowej; wielotomową serią *Studia i materiały do osadnictwa Wielkopolski wczesnohistorycznej* (od 1972 roku wspólnie z Profesor Zofią Kurnatowską); popularną syntezą dziejów i kultury wczesnośredniowiecznej Polski – *Polska przed tysiącem lat* (trzy wydania) oraz syntezą pradziejów ziem polskich, *Polska starożytna* (trzy wydania).

Własna twórczość naukowa to tylko pewna część Jego aktywności. Czymże bowiem by była dzisiaj polska archeologia i historia kultury materialnej, gdyby nie zainicjowane i redagowane przez Profesora dwie syntezy:

Prahistoria ziem polskich (6 tomów, 1975–1986) i *Historia kultury materialnej Polski w zarysie* (6 tomów, 1978–1979, redagowanych wspólnie z Profesorem Janem Pazdurem). Uważam, że obie te syntezy do dziś nie mają sobie równych w literaturze światowej. Doskonała edytorsko i zawierająca imponującą liczbę faktów, słynna wielotomowa *La Préhistoire Française* (Paryż 1976) jest w rzeczywistości jedynie zgromadzeniem niezliczonej ilości monograficznych opracowań.

Dla archeologów wczesnego średniowiecza, zwłaszcza zajmujących się Słowiańszczyzną, postać Profesora Hensla na zawsze będzie się wiązać z *Międzynarodową Unią Archeologii Słowiańskiej* i *Pierwszym Międzynarodowym Kongresem Archeologii Słowiańskiej* (Warszawa 1965), których był inicjatorem.

Osobiście zawsze byłem pełen podziwu, że przed rokiem 1989, w trudnych dla międzynarodowych kontaktów latach, Profesor Hensel potrafił zainicjować i ochronić współpracę międzynarodową Instytutu z wieloma zagranicznymi instytucjami archeologicznymi, historycznymi i etnologicznymi. I znów to przecież z Jego osobą wiążą się polskie wykopaliska w Bułgarii, Macedonii, Francji i Włoszech. Ponownie czuję się Jego dłużnikiem, bowiem wiem, z jaką trudnością chronił naszą współpracę z Southern Methodist University w Dallas (USA), w ramach Combined Prehistoric Expedition w północno-wschodniej Afryce.

Nie sposób w tym krótkim wstępie wymienić wszystkie zasługi i zaszczyty Jubilata: ponad 650 prac naukowych, prawie 40 wypromowanych doktorów, członkostwa akademii i towarzystw naukowych, ordery i odznaczenia, funkcje naukowe, społeczne i polityczne, itp., itd. Lepiej ode mnie zrobili to Gerard Labuda i Stanisław Tabaczyński¹ z okazji siedemdziesięciolecia urodzin Profesora. Starczyłoby tego na wiele wybitnych życiorysów naukowych i na pewno na więcej niż osiemdziesiąt lat, a przecież Profesor Hensel wciąż jeszcze tworzy.

Romuald Schild

Only eighty

Summary

Soon, Professor Witold Hensel will turn eighty (born on 29 March 1917). Of these eighty years, over sixty have been dedicated to archaeology. All of them have been very busy, filled with excavations, research, writing (almost 650 publications), administration (35 years of directorship of the Institute of the History of Material Culture, Polish Academy of Sciences, 1954–1989), political and social activity.

¹ G. Labuda, *Witold Hensel – szkic do portretu*, [w:] *Studia nad etnogenezą Słowian i kulturą Europy wczesnośredniowiecznej*, t. I, G. Labuda i S. Tabaczyński red., Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1987, s. 5–9; S. Tabaczyński, *W siedemdziesięciolecie urodzin profesora dr. hab. Witolda Hensla*, „Archeologia Polski”, t. 32:1987, z. 1, s. 8–13.

My archaeological trade is Stone Age; therefore, I am not properly qualified to judge scientific writings of such a giant of medieval archaeology as Professor Hensel. Yet, there are some so obvious that even I am able to see their greatness. Among these, perhaps the most important are: *Słowiańszczyzna wczesnośredniowieczna* (*Early Medieval Slavs*, 4th edition in 1987); *Polska przed tysiącem lat* (*Poland a Thousand Years Ago*, 3rd edition in 1967) and *Polska starożytna* (*Ancient Poland*, a synthesis of Polish prehistory, 3rd edition in 1988).

It was Professor Hensel who initiated and edited two very important works, *Prahistoria ziem polskich* (*Prehistory of Polish Territories*, six volumes, Wrocław 1975–1986) and *Historia kultury materialnej Polski w zarysie* (*History of the Material Culture of Poland. A synopsis*, six volumes, Wrocław 1978–1979), the latter together with Jan Pazdur. Both of them are perhaps the most complete synthesising projects ever attempted.

I had always admired the energy and drive of Professor Hensel in initiating and cultivating international contacts of Polish archaeology during difficult years preceding 1989. Again, it was He who originated several mutual projects, particularly in France, Italy, Bulgaria, the then Yugoslavia, etc. I feel deeply grateful for protecting our joint projects with Southern Methodist University, Dallas, in Northeast Africa. On the other hand, to early medieval archaeologists, and specially those interested in Slavonic archaeology, the name of Professor Hensel will always be associated with *International Union of Slavonic Archaeology and The Ist Congress of Slavonic Archaeology* (Warsaw 1965), both of which he initiated.

It is impossible to list in this short preface to the volume dedicated to Professor Hensel all his scientific achievements, received honours, medals, memberships of academies and scientific societies, functions, etc., particularly that the list has not been closed, for the Professor is still active. Besides, two eminent medievalists, much more competent than I, professors Gerard Labuda and Stanisław Tabaczyński¹ did it before on the occasion of the seventieth anniversary of Witold Hensel.

Adres Autora:

Prof. dr hab. Romuald Schild
Instytut Archeologii i Etnologii
Polskiej Akademii Nauk
Al. Solidarności 105
00-140 Warszawa

---

¹ See footnote 1 in the Polish text.

*Wybitnemu uczonemu i organizatorowi nauki
WITOLDOWI HENSLOWI
Członkowi Rzeczywistemu Polskiej Akademii Nauk
w 80 rocznicę urodzin i 62-lecie pracy naukowej*